

Observera! Beslutet för Sörbäckens naturreservat är överklagat och har därmed inte vunnit laga kraft, men som framgår av beslutet så gäller föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (C-föreskrifterna med inskränkningar mot allmänheten) omedelbart även om de överklagas.

Bildande av Sörbäckens naturreservat i Malung-Sälens kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *föreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd till miljöbalken.

Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Sörbäcken
Kommun	Malung-Sälen
Län	Dalarna
NVR id	2048002
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger strax söder om Lima samhälle
Naturgeografisk region	Vågig bergkullterräng (30a)
Huvudsaklig karaktär	Örtrik äldre granskog
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Se bilaga 5
Rättigheter	Servitut för vattentäkt till förmån för Sörbäcken 1:2 (rätt att ta vatten ur brunn) Rättighet att bibehålla, nyttja och underhålla lada på den tidigare fastigheten Sörbäcken 2:4 (regleras i köpeavtalet)
Lantmäteriärende	W 131530
Areal	Total areal: 94,5 ha Landareal: 94,5 ha Produktiv skogsmark: 90,9 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturmiljöer, framförallt den gamla grannaturskogen, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som kan förändra förhållandena för de växt- och djursamhällen som är knutna till områdets naturmiljöer.
- skogsmark och övriga naturmiljöer i huvudsak ska få utvecklas fritt, med undantag för slätter av den slätteräng som finns i området.
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl för beslut

Huvuddelen av området äger den örtrika granskogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller skogens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns bitvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Artrikedomen är påfallande med en mycket omfattande lista på noterade marksvampar, varav flera är ytterst sällsynta. Längs sluttningen finns flera bäckar med omgivande grannaturskog som bidrar till områdets höga naturvärden genom ökad luftfuktighet vilket gynnar kryptogamfloran.

Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedomen både bland växter och djur. För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas.
 - röjning av enstaka grenar och sly för att kunna se rågångsmarkeringar är tillåtet.
 - efter samråd med Länsstyrelsens förvaltning är det tillåtet att:

- fälla enstaka träd som riskerar att falla på byggnad eller över väg.
- flytta på träd som fallit över stigar samt ta ner sly och grenar som hindrar framkomligheten på befintliga stigar.
- ta ner träd och sly med syftet att frilägga och synliggöra kulturlämningar.

Träden ska lämnas liggande i reservatet.

3. gödsla, sprida aska i gödslingssyfte eller använda bekämpningsmedel
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning med följande undantag:
 - vid jaktpass får enklare konstruktion av naturmaterial uppföras.
5. ombyggnad, tillbyggnad eller förändring av befintlig byggnad.
6. plantera in, så eller sätta ut växter, djur, eller andra organismer.
7. framföra motordrivet fordon på barmark med följande undantag:
 - för jordbruksändamål framföra motordrivet fordon till befintlig slåtteräng som framgår av karta, bilaga 3, på ett sådant sätt och med sådant fordon att skador på mark och vegetation minimeras.
 - transportera ut fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation.
 - för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.
8. bedriva jakt med fälla, med följande undantag:
 - jakt med fällor för att fånga mink är tillåtet.
9. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - sätta upp saltsten.
 - lämna den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter.
 - utfodra småfåglar.
10. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. sprida kalk.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, stigar och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel genom slåtter av den slåtteräng som framgår av karta, bilaga 3, och eventuell röjning av igenväxningsvegetation och fällning av enstaka träd i anslutning till slåtterängen med syftet att skapa mer ljus,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda -stående eller omkullfallna- träd, stubbar och buskar med följande undantag:
 - insamling av löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar i syfte att göra upp eld.
2. framföra motordrivet fordon på barmark.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (tex insekter),
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang,

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft det datum då de publiceras i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av riksväg 66 som passerar längs med reservatets västra gräns. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla vägen i dagens utformning, utbredning och funktion.

Förtydliganden av föreskrifter

I *punkt A7* regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet ”skador” inte i tolkas lika strikt som ”märken” vad gäller vegetationen. Transportvägar ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

I *punkt A10* förbjuds korttidsjakt. Med korttidsjakt avses dagkort och andra avtal kortare än ett år. Jaktutövarna ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d.v.s. de ska bedriva jakt tillsammans.

I *punkt C3* förbjuds att utan Länsstyrelsen tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7§ miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Naturvärden och friluftsliv

Strax söder om Lima samhälle, i den västvända sluttningen ner mot Västerdalälven, ligger detta område med gammal örtrik granskog som hyser mycket höga värden, både i form av natur och kultur. Stora delar av området har historiskt utnyttjats för skogsbete, något som fortfarande tydligt framträder i de nedre delarna. Spår efter slätter finns också på några ställen och det finns gott om gamla fäbodstigar. Artrikedomen är påfallande med en mycket omfattande lista på noterade marksvampar, varav flera är ytterst sällsynta. Längs sluttningen finns flera bäckar med omgivande grannaturskog med en rik förekomst av mossor, lavar och vedsvampar som påvisar höga naturvärden. Den södra bäcken faller på ett par ställen och bildar rika miljöer med bl.a. kransrams och hägg.

Närheten till Lima samhälle, att området ligger lättillgängligt längs med riksväg och att det finns mycket stigar i området gör att förutsättningarna för friluftsliv är goda.

Markanvändning

I området är den pågående markanvändningen skogsbruk och jakt. Det finns även en mindre slätteräng som brukas genom slätter.

Planeringsbakgrund

Nyckelbiotoper

Inom Sörbäckens naturreservat finns tre utpekade nyckelbiotoper på sammanlagt 33 ha.

Riksintressen

Västra kanten av Sörbäckens naturreservat ingår i Riksintresse kulturmiljövård (3 kap 6§ Miljöbalken): "W 64a Byarna runt Lima kyrka". Det man i riksintresset vill värna är för området typiskt odlingslandskap, lång bebyggelsekontinuitet, karaktäristisk timmerhusbebyggelse och höga upplevelsevärden. Instiftandet av naturreservatet bedöms inte motverka de värden som riksintresseområdet ska värna.

Reservatet gränsar i väst mot riksintresse för friluftsliv och naturvård Görälven-Västerdalälven (3 kap 6§ Miljöbalken). Instiftandet av naturreservatet är en åtgärd som gynnar de värden som riksintresseområdena ska värna.

Området ingår även i Riksintresse skyddade vattendrag (4 kap 6§ Miljöbalken): "Västerdalälven, Österdalälven". Detta riksintresse innebär förbud mot vattenreglering för kraftändamål och påverkar inte instiftande av naturreservat.

Kommunal översiktsplan

Sörbäckens naturreservat berörs av fyra olika delområden i kommunens översiktsplan (Översiktsplan för Malung-Sälens kommun juni 2008, kompl feb 2009) och dessa benämns B12, C7, D1 och E33. Kärnan av Sörbäckens naturreservat omfattas av delområde E33 Sörbäcken och i beskrivningen av detta delområde står att reservatsbildning pågår och rekommendationen är att ingen bebyggelse eller annan exploatering bör tillåtas.

Den västra delen av Sörbäckens naturreservat ligger på gränsen mot delområdena B12 Åkra-Biskopsbyn mm. B-områden innebär "bebyggelseinfluerade områden", d.v.s. områden med bebyggelseintressen, t.ex. byarna i älvdalgången. Då reservatet ligger i utkanten av detta delområde och markåtkomsten inom reservatet redan är löst så anses rekommendationerna angående delområde B12 inte innebära någon konflikt med naturreservatet.

Den södra delen av reservatet ligger inom delområde D1 Södra Randområdet. D1 är ett så kallat "randområde" som omfattar områden som inte är bebyggda i någon större omfattning. Rekommendationerna för delområde D1 bedöms inte heller innebära någon konflikt med reservatet.

Den västra delen av reservatet berörs även av delområde C7 Järnvägsreservat Malungsfors-Lindvallen. Detta område är avsatt i översiktsplanen för ett eventuellt återupprättande av järnvägen. Eftersom kommunen vid tidpunkten för översiktsplanens fastställelse kände till det blivande naturreservatet, och också tagit hänsyn till detta i delområde E33, så bedömer Länsstyrelsen inte att rekommendationerna för delområde C7 innebär något hinder för att Sörbäckens naturreservat bildas. Om det blir aktuellt att återuppta järnvägen så får detta prövas mot reservatets föreskrifter.

Översiktsplanen för Malung-Sälens kommun har 2013 även kompletterats med ett tillägg till den kommuntäckande översiktsplanen som behandlar de så kallade LIS-områdena

(Landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Sörbäckens naturreservat ligger precis i utkanten av två LIS-områden. I tillägget anges på sid 67 att man tagit hänsyn till områden med höga naturvärden utifrån Länsstyrelsens RUM-material. Eftersom det planerade naturreservatet fanns inlagt i RUM-materialet vid tidpunkten då tillägget antogs, och eftersom markåtkomsten redan är löst, så bedömer Länsstyrelsen att de berörda LIS-områdena inte innebär något hinder mot att reservatet bildas.

Sörbäckens naturreservat berörs inte av någon detaljplan. Länsstyrelsen anser därmed att reservatsbildningen inte strider mot 7 kap. 8§ i miljöbalken som innebär att bildande av naturreservat inte får strida mot detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen.

Värdetrakt

Sörbäcken ligger inom en så kallad värdetrakt för gran, Tandövalas värdetrakt, som i strategin för formellt skydd i Dalarnas län (Rapport 2006:02) blivit bedömt ha högre täthet av värdekärnor för djur- och växtliv.

Ärendets handläggning

Naturvärdena på sluttningarna vid Sörbäcken uppmärksammades av Länsstyrelsen i samband med att Natura2000-områden skulle utses i början på 2000-talet. Sörbäcken var ett av tiotal tips som i samband med detta inkom från Skogsstyrelsen. Redan i början på 90-talet hade dock 33 ha av området klassats som nyckelbiotop.

Sörbäcken blev aldrig föreslaget som Natura2000-områden, men 2004 aktualiserade frågan om skydd igen i samband med en avverkningsanmälning i området. Kontakt togs med de berörda markägarna, vilka avbröt avverkningsplanerna, samt naturvårdsverket. Naturvårdsverket tillstyrkte reservatsbildning för området i maj 2004.

Kompletterande inventeringar hade gjorts dels i samband med den urskogsinventering som genomfördes i länet 2003 av Länsstyrelsen, dels av mykologiska sällskapet som påvisat en marksvampflora utan motsvarighet i Malungs kommun.

Ett första informationsmöte med markägarna hölls 2004. Företaget NAI Svefa AB kom att engageras för att utföra såväl ekonomisk värdering av marken i reservatet, som för att genomföra förhandlingar med reservatets markägare om ersättning.

Utökning av reservatet föreslogs 2012 på initiativ av markägare då det konstaterats att det fanns höga naturvärden även utanför den ursprungliga reservatsgränsen. Företaget NA Stefansson AB fick uppdraget att utföra kompletterande värderingar medan NAI Svefa AB fortsatte att hålla i förhandlingarna om ersättning. De sista ersättningsförhandlingarna slutfördes 2013. Efter slutförda förhandlingar kvarstår ungefär hälften av reservatets yta i privat ägo, övrig mark är såld till staten.

Förhandling om ersättning återstår dock för en fastighet på grund av ett oskiftat dödsbo utan företrädare. Det finns även ett antal samfälligheter inom Sörbäckens naturreservat för vilka ersättning ej utgått. Naturvårdsverket, dvs den ersättningsskyldige, har där bedömt att pågående markanvändning till följd av det planerade beslutet inte kommer att

avsevärt försvåras. Därför har inte någon förhandling om ersättning genomförts för dessa samfälligheter.

Under reservatsarbetets gång har det framkommit flera synpunkter och önskemål angående reservatets framtida skötsel och nyttjande. Ett önskemål som kommit från flera markägare i området är att Länsstyrelsen i den framtida förvaltningen av reservatet ska underhålla de stigar som finns i området. Det handlar dels om att upprätthålla områdets tillgänglighet, dels att bevara de kulturlämningar som de gamla fäbodstigarna utgör. Länsstyrelsen har utifrån de medel som i dagsläget finns tillgängliga för förvaltning gjort bedömningen att man inom reservatsförvaltningen kommer att begränsa underhållet till en vandringsled som även kommer att märkas upp och skyltas (se karta i bilaga 3). I övrigt kommer det att vara tillåtet att, efter samråd med Länsstyrelsen, bland annat flytta på träd som fallit över stigarna för att bibehålla tillgängligheten (se föreskrift A2) .

Vidare har önskemål framförts av en markägare om att även fortsättningsvis få bibehålla rättighet att nyttja och underhålla den lada som står på den tidigare fastigheten Sörbäcken 2:4. Detta har tillmötesgåtts och reglerats i köpeavtalet.

Önskemål har också framkommit om att det även i fortsättningen ska finnas möjlighet att ta ner träd som riskerar att falla på byggnader. I föreskrift A2 har därför ett undantag införts som tillåter att man efter samråd med länsstyrelsen får ta ner enstaka träd som riskerar att falla på byggnad.

Lantmäteriet uppdrogs att mäta in det blivande reservatets gränser, ett uppdrag som slutfördes 2016.

Utkast till beslutsdokument författades våren 2017. Vid den remiss som föregick beslutet framkom följande synpunkter:

Dalarnas ornitologiska Förening, DOF, har inkommit med en skrivelse där de framför önskemål om att fågeljakt inte ska tillåtas i våra skogsreservat på grund av att reservaten bör vara fredade som reproduktions- och födoområden. Länsstyrelsen konstaterar att syftet med området är att värna biologisk mångfald samt skydda värdefulla naturtyper. Någon närmare undersökning av fågelfaunan har inte genomförts men Länsstyrelsen bedömer att det idag inte föreligger skäl att införa föreskrifter som reglerar fågeljakt i området. Om en negativ utveckling av fågelfaunan uppkommer på grund av jakt kan det finnas skäl att överväga ändringar av föreskrifterna.

Dalarnas ornitologiska förening anser också att framförandet av motordrivet fordon på snötäckt mark bör förbjudas på grund av störning och slitage. Länsstyrelsen bedömer att, förutom ett fåtal fastighetsägare som i och med reservatet blivit avstängda från markerna öst om reservatet, så kommer skoterkörningen i området inte att bli så omfattande att den behöver begränsas i föreskrifterna. Om det i framtiden visar sig att skoteråkningen blir mer omfattande så får man göra en ny bedömning och vid behov skärpa föreskrifterna.

Från boende i området har det efter remissen bland annat framkommit ytterligare information om kulturhistoriska värden i området och önskemål om att stigarna fortsättningsvis ska hållas öppna. Detta har i möjligaste mån arbetats in i beslutet och skötselplanen. Det har också framkommit önskemål om att ytterligare gamla odlingar i

området ska hållas öppna genom slåtter och röjning. Länsstyrelsen har utifrån de medel som finns tillgängliga för förvaltning gjort bedömningen att man i dagsläget endast har möjlighet att sköta en slåttermark. Om förutsättningarna ändras i framtiden så kan frågan om ytterligare skötsel tas upp för ny bedömning.

Lima hembygdsförening har i sin skrivelse bland annat framfört önskemål om att det inom reservatet ska finnas information om de kulturhistoriska värdena. Länsstyrelsen har för avsikt att på den informationstavla som tas fram om området även informera om de kulturhistoriska värdena.

Ytterligare en synpunkt som framkommit från en markägare i området är att Länsstyrelsen på grund av de många kulturhistoriska värdena i landskapet i helhet istället bör överväga ett kulturresevat. Sörbäckens naturresevat är i första hand avsatt för de biologiska värdena, men Länsstyrelsen kommer så långt det är möjligt även att jobba med information om de kulturhistoriska värdena. Ett kulturresevat för hela landskapet är i dagsläget inte aktuellt.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturresevat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturresevat. Se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Dessa utgörs främst av örtrik grannaturskog i västsluttning med flera bäckar som genom ökad luftfuktighet bidrar till en rik kryptogamflora. Områdets långa skogliga kontinuitet och att den historiskt nyttjats för skogsbete har bidragit till att flera sällsynta marksvampar finns i området. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturresevat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturresevatet ska uppnå sitt syfte och områdets naturvärden ska bevaras för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna intressen som sjukvårdstransporter, jakt och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturresevatet åsidosätts.

Beträffande de synpunkter som kommit in, och som beskrivs i avsnitt "Ärendets handläggning" ovan, så bedömer Länsstyrelsen att man tillmötesgått dessa utan att några naturvärden bedöms komma till skada.

I föreskrifterna förbjuds jakt med fällor. Denna jaktform bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte.

Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett "orört" område och kan upplevas negativt av friluftslivet. Det kan även innebära en risk för fredade arter som exempelvis ugglor. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden.

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § i miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ett permanent skydd av Sörbäckens naturreservat medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken. Med hänvisning till avsnittet om planeringsbakgrund gör Länsstyrelsen bedömningen att reservatet även är förenligt med den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen Dalarna att området Sörbäcken ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder kommer med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap 5,6 eller 30 §§ miljöbalken, omfattas av dispens eller tillståndskrav. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter även kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller av bestämmelser i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet, i den mån de strider mot föreskrifterna i naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9§ i lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

I köpekontraktet för Sörbäcken 2:4 regleras att tidigare markägarens far, enligt tidigare upprättat muntligt avtal, har rätt att bibehålla, nyttja och underhålla den lada som står i anslutning till slätterängen.

Ersättningstalan

Enligt förarbetena till miljöbalken bör anspråk om ersättning i första hand lösas förhandlingsvägen. Anspråk om ersättning kan därför riktas direkt till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall då, i enlighet med 34 § Förordningen om områdesskydd, söka träffa en frivillig uppgörelse om ersättning enligt 31 kap 4 § miljöbalken.

Det finns ett antal mindre samfälligheter (med ändamål väg) samt ett oskiftat dödsbo inom Sörbäckens naturreservat för vilka ersättning ej utgått. Eftersom samfälligheterna är så små och med många delägare så har Naturvårdsverket bedömt att pågående markanvändning till följd av det planerade beslutet inte kommer att avsevärt försvåras. Därför har inte någon förhandling om ersättning genomförts för dessa samfälligheter.

Den som vill göra anspråk på ersättning kan väcka talan mot den ersättningsskyldige vid Mark- och miljödomstolen. Talan skall väckas inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning annars går förlorad. Reglerna för ersättningstalan återfinns i 31 kap. 4, 5 och 13 §§ miljöbalken.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning enligt 27 § förordningen om områdesskydd. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 6.

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, arkeolog Ingegerd Sundkvist, planhandläggare Jessica Persson, miljöhandläggare Håkan Danielsson, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Sarah Norling, den sistnämnda föredragande.

Ylva Thörn

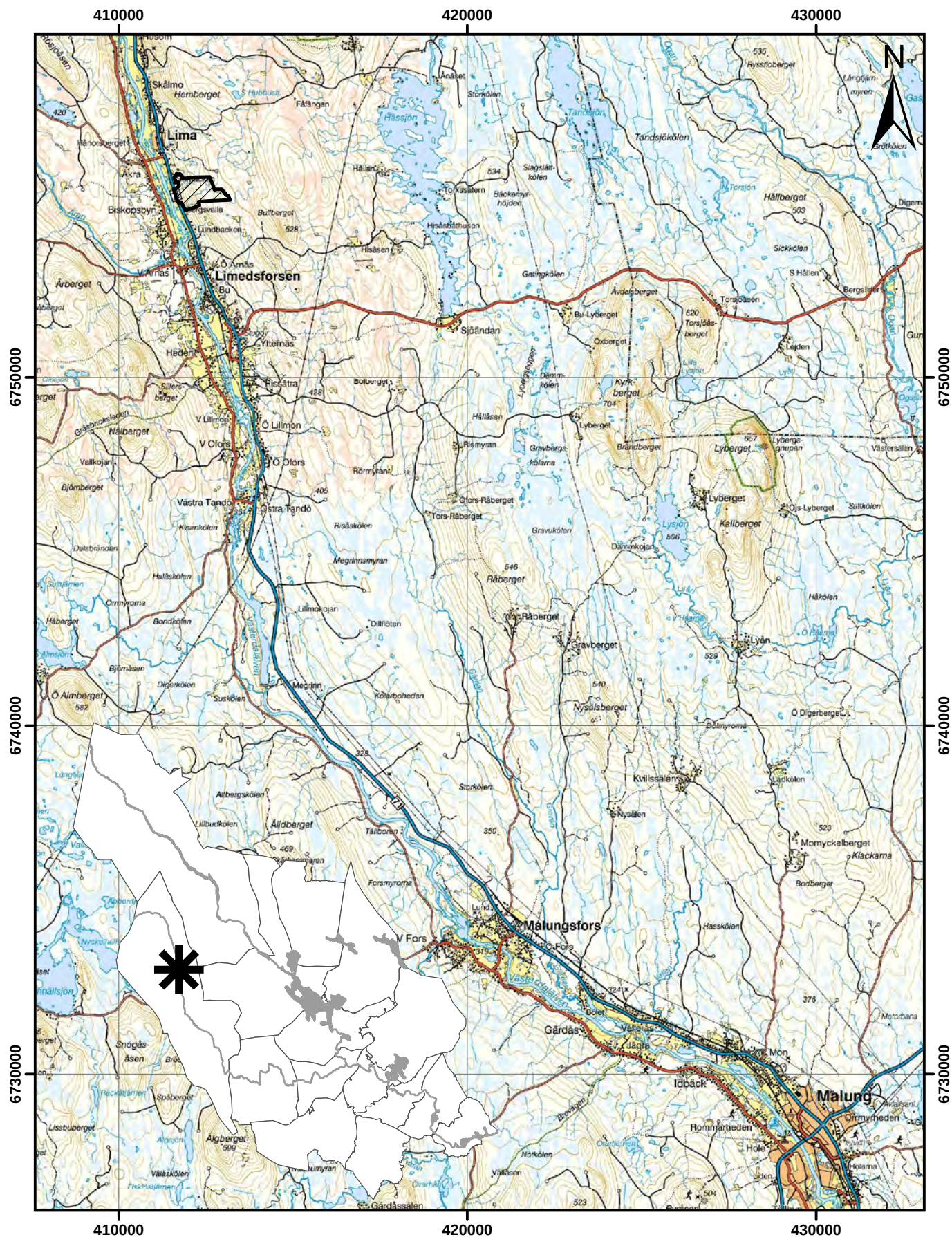
Landshövding

Sarah Norling

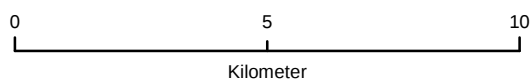
Naturvårdshandläggare

Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Skötselområden och anläggningar
Bilaga 4	Skötselplan
Bilaga 5	Ingående fastigheter
Bilaga 6	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

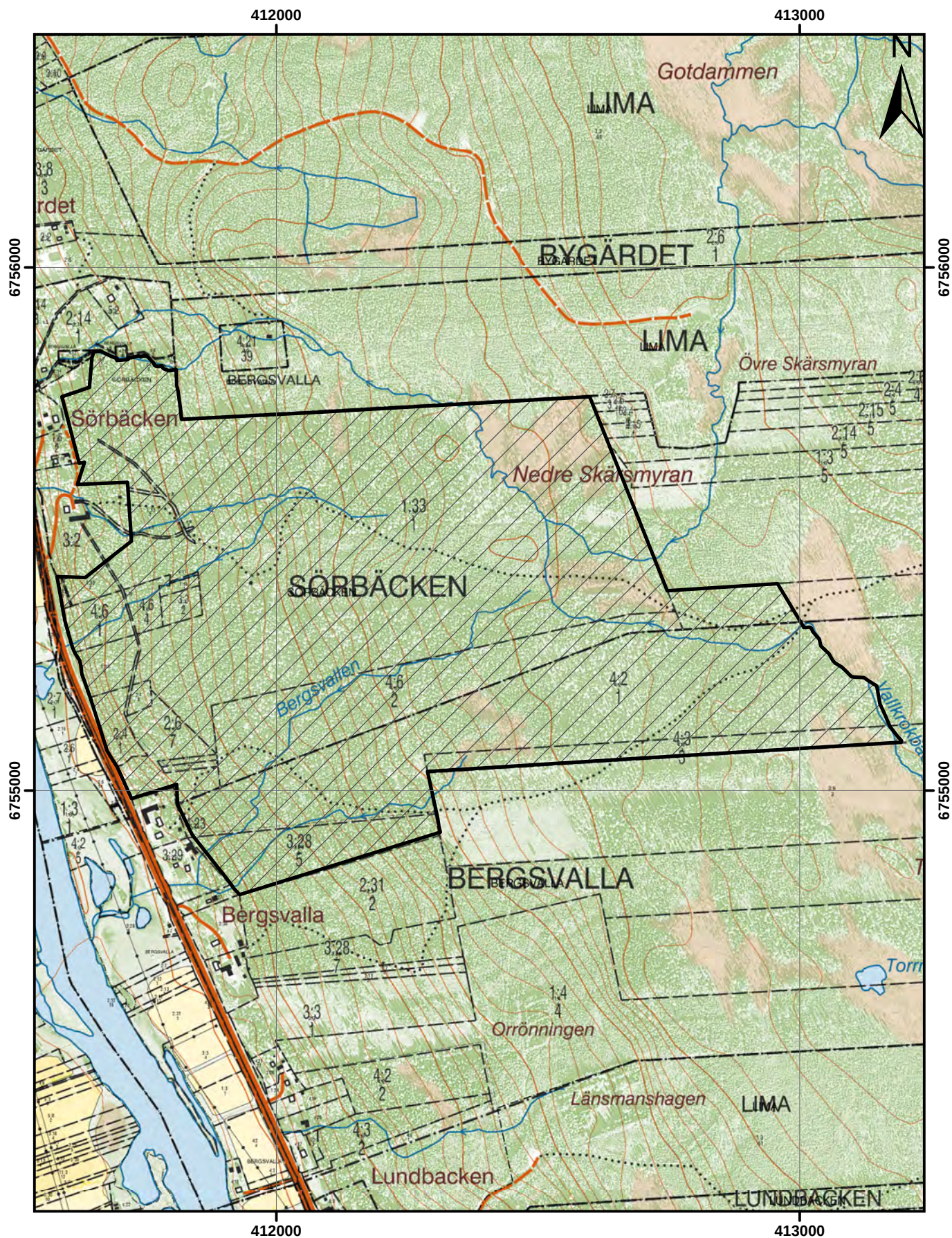

Skala 1:150 000

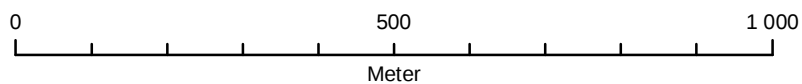

Teckenförklaring

Gräns för naturreservatet

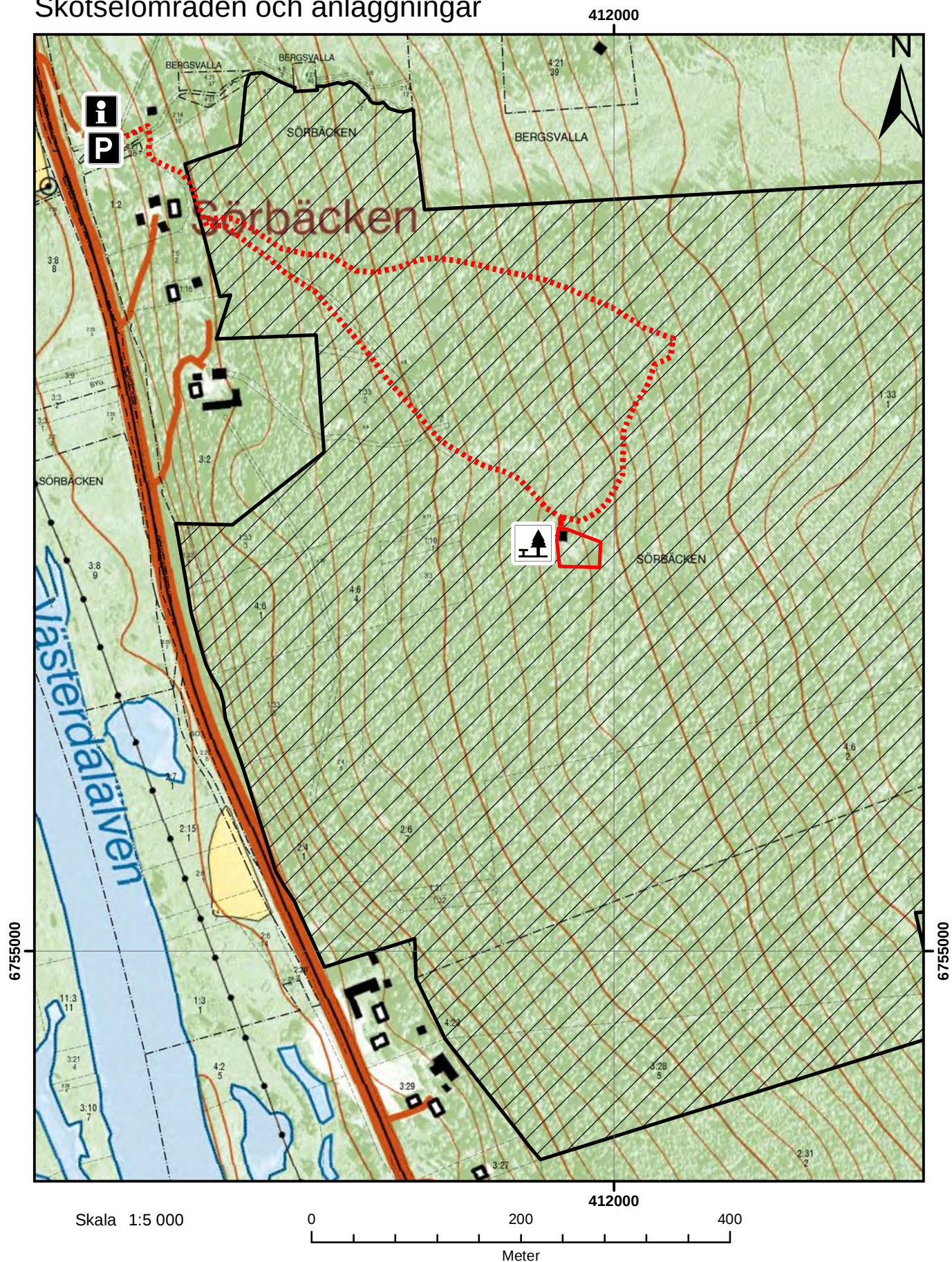

Skala 1:10 000

Teckenförklaring

Gräns för naturreservatet

Teckenförklaring

..... Vandringsled

□ Område med skötsel i form av slåtter, röjning och fällning av enstaka träd

▬ Gräns för naturreservatet

Skötselplan för naturreservatet Sörbäcken

Aspfjädermossa i Sörbäckens naturreservat. Foto: Sebastian Kirppu

Innehåll

Administrativa data	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	5
Kulturhistoria	8
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	10
Källförteckning	10
Avvägningar mellan bevarandevärden	11
Syfte med naturreservatet	11
Prioritering mellan bevarandevärden	11
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	11
Skötselområde 1: Äldre granskog	11
Skötselområde 2: Slätteräng	12
Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar	14
Jakt och fiske	15
Dokumentation och uppföljning	15
Dokumentation	15
Uppföljning	15
Revidering av skötselplanen	16
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	17

Beskrivningsdel

Administrativa data

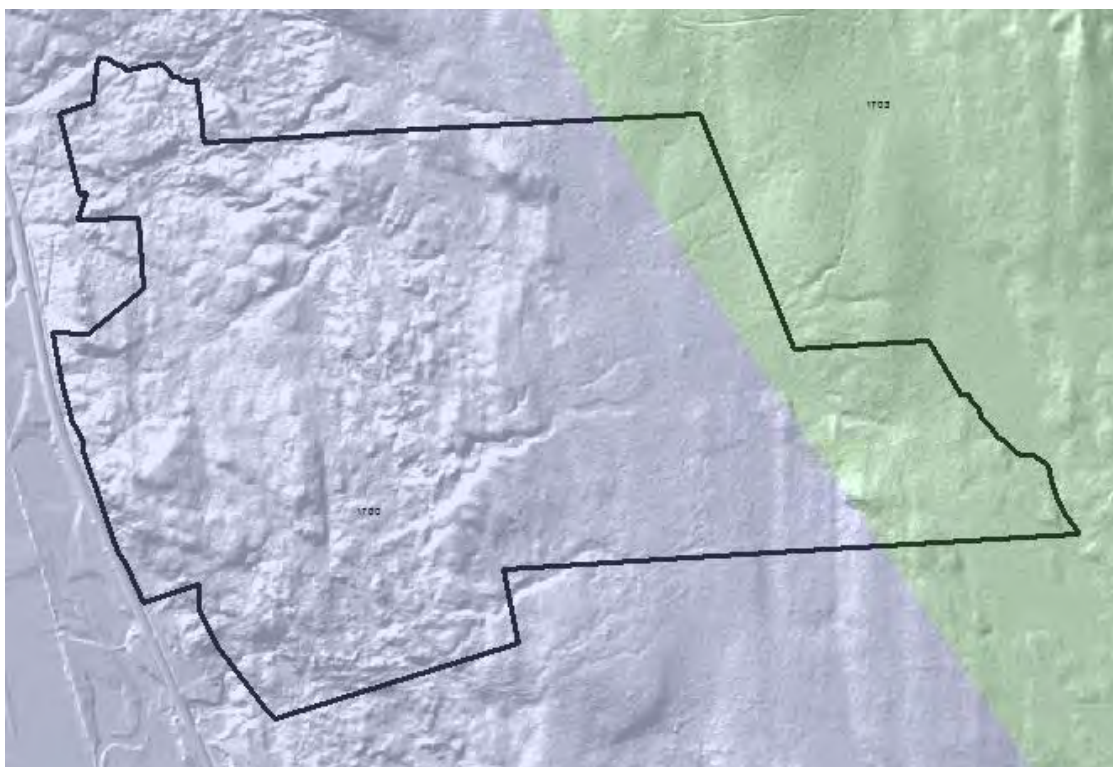
Namn	Sörbäckens naturreservat
NVR id	
Län	Dalarna
Kommun	Malung-Sälen
Markslag: (uppdelning enl. Naturvårdsverkets rapport nr 5391)	
Tallskog	6,6 ha
Granskog	57,5 ha
Barrblandskog	6,6 ha
Lövblandad barrskog	4,7 ha
Triviallövskog	0,6 ha
Barrsumpskog	3,0 ha
Lövsumpskog	0,3 ha
Impediment	1,3 ha
Våtmark	2,0 ha
Ungskog	11,5 ha
Övrig öppen mark	0,3 ha
Totalt	94,5 ha
Nyttjanderätter	Servitut för vattentäkt till förmån för Sörbäcken 1:2 (rätt att ta vatten ur brunn)
Övriga rättigheter	Jakten förvaltas av Lima Östra VVOF. Rättighet att bibehålla, nyttja och underhålla lada på den tidigare fastigheten Sörbäcken 2:4 (regleras i köpeavtalet)
Bebyggelser och anläggningar	Lada på den tidigare fastigheten Sörbäcken 2:4.
Förvaltare	Länsstyrelsen

Beskrivning av området

Geovetenskap

Sörbäcken ligger längs Västerdalälvens dalgång strax söder om Lima samhälle. Nedom Lima är inte dalgången lika trång och brant som längre norrut och berggrunden har övergått från Öjebasalt (kallas även Öjediabas) till Dalasandsten. Sörbäckens naturreservat ligger till största delen på Dalasandsten, förutom längst i öst där det når stråket av diabas. Diabasstråket påverkar näringsinnehållet i marken på så sätt att växter som kräver mycket näring kan existera här.

Jordarterna i Sörbäckens naturreservat utgörs av sandig morän, torv och kalt berg. Den sandiga moränen har med sin fukthalt gett gynnsamma förhållanden för en grannaturskog. Bäckarna som rinner nerför sluttningen har med sig lösta mineralämnen som ger näring åt t.ex. kransrams och hägg. Nedre Skärsmyn, som ligger i områdets östra kant är ett kärr som genomkorsas av bäckar. Man kan förvänta sig att det finns en artrik kärrvegetation här, men den är inte undersökt närmare.

Terrängskuggningsmodell som visar formerna i terrängen. Området med Dalasandsten är lilafärgat och området med Öjebasalt är grönfärgat.

Spår efter tretåig hackspett i Sörbäckens naturreservat.

Foto: Sebastian Kirppu

Biologi

I de örtrika barrskogarna vid Sörbäcken dominerar gammal granskog på frisk mark. Här finns gott om död ved och hänglavar och inslag av lövträd såsom asp, björk och sälg visar sig på många platser. De små grunt nedskurna bäckar som rinner genom granskogen för med sig näringsrikt vatten från berggrunden.

Utmed dessa bäckar finns en örtrikedom, med bl.a. kransrams och hägg, som skiljer sig från den blåbärsdominerande vegetationen i skogen i övrigt. Många mykorrhizabildande svampar återfinns längs med bäcken och arter som t.ex. gul taggsvamp (NT), grantaggsvamp (NT) och bitter taggsvamp (EN) har påträffats här. Dessa arter är sällsynta i länet och bra indikatorer för höga biologiska värden i skogen.

Bäckarna bidrar även till områdets höga naturvärden genom ökad luftfuktighet vilket gynnar kryptogamfloran. Förutom en mycket omfattande lista på marksvampar finns här även en rik förekomst av mossor, lavar och vedsvampar som påvisar höga naturvärden.

Stora delar av Sörbäckens skogar har historiskt använts för skogsbete, något som fortfarande framträder i de nedre delarna. Delar av området har även varit slåttermark men med tiden har aspar vuxit upp och granen tagit överhanden. Självvallring pågår på många platser. Det finns stora mängder gamla träd och området har bitvis en fantastisk hänglavrikedom. Ett flertal kryptogamarter som är rödlistade eller signalarter har påträffats (se tabell nedan), t.ex. den vackra mossan aspfjädermossa (VU), som är en mycket ovanlig art på dessa breddgrader och växer på lövträd. Detta fynd är Malungs kommuns enda fynd av arten och ett av de endast tiotal fynd som finns för länet. I området påträffas även sällsynta arter som är beroende av gamla granar för sin existens, t.ex. gammelgranslav och kattfotslav, som båda här är nära sin utbredningsgräns i norr. Även gammelgransskål (NT) dyker upp på gamla granar i området och i markens bottenkikt påträffas t.ex. mörk husmossa som trivs i dessa mörka fuktiga gamla granskogar.

Områdets fauna är inte närmare studerad. Fågellivet innefattar dock säkerligen traktens gammelskogsfåglar och spår efter t.ex. tretåig hackspett har påträffats.

Tabell över observerade rödlistade arter och signalarter. Kategorierna är rödlistad art enligt ArtDatabanken 2015, (VU) Sårbar, (NT) Nära hotad. Signalart enligt Skogsstyrelsen (S).

Art	Vetenskapligt namn	Kategori
Svampar		
Luddfingersvamp	Clavaria purpurea	NT
Strimspindling	Cortinarius glaucopus	S
Äggspindling	C. meinhardii	NT
Doftskinn	Cystostereum murrai	NT
Orange taggsvamp	Hydnellum aurantiacum	NT
Gul taggsvamp	H. geogenium	NT
Skarp droptaggsvamp	H. peckii	S
Dofttaggsvamp	H. suaveolens	NT
Droptaggsvamp	H. ferrugineum	S
Granriskä	Lactarius bresadolianus	S
Svavelriskä	L. scrobiculatus	S
Köttickä	Leptoporus mollis	NT
Barktickä	Oxyporus corticola	S
Grantickä	Phellinus chrysoloma	NT
Ulltickä	P. ferrugineofuscus	NT
Gränstickä	P. nigrolimitatus	NT
Vedtickä	P. viticola	S

Rynkskinn	Phleum centrifuga	VU
Bitter taggsvamp	Sarcodon fennicus	VU
Fjällig taggsvamp	S. imbricatus	S
Sammetstaggsavamp	S. martioflavus	VU
Brödtaggsvamp	S. versipellis	VU
Grantaggsvamp	Bankera violascens	NT
Gammelgransskål	Pseudographis pinicola	NT
Lavar		
Garnlav	Alectoria sarmentosa	NT
Kattfotslav	Arthonia leucopellaea	S
Violettgå tagellav	Bryoria nadvornikiana	NT
Nästlav	Bryoria furcellata	S
Gulnål	Chaenotheca brachypoda	S
Skuggblåslav	Hypogymnia vittata	S
Skinlav	Leptogium saturninum	S
Stuplav	Nephroma bellum	S
Bårdlav	N. parile	S
Luddlav	N. reupinatum	S
Korallblylav	Parmeliella triptophylla	S
Rödbrun blekspik	Sclerophora coniophaea	NT
Gammelgranslav	Lecanactis abietina	S
Blanksvart spiklav	Calicium denigratum	NT
Gytterlav	Protopannaria pezizoides	S
Mossor		
Aspfjädermossa	Neckera pennata	VU
Mörk husmossa	Hylocomiastrum umbratum	S
Bollvitmossa	Sphagnum wulfianum	S
Kantvitmossa	S. quinquefarium	S
Vedtrappmossa	Anastrophyllum hellerianum	NT
Skogshakmossa	Rhytidiadelphus subpinnatus	S
Kärlväxter		
Korallrot	Corallorhiza trifida	S
Kransrams	Polygonatum verticillatum	S
Spindelblomster	Listera cordata	S
Svart trolldruva	Actaea spicata	S

Kulturhistoria

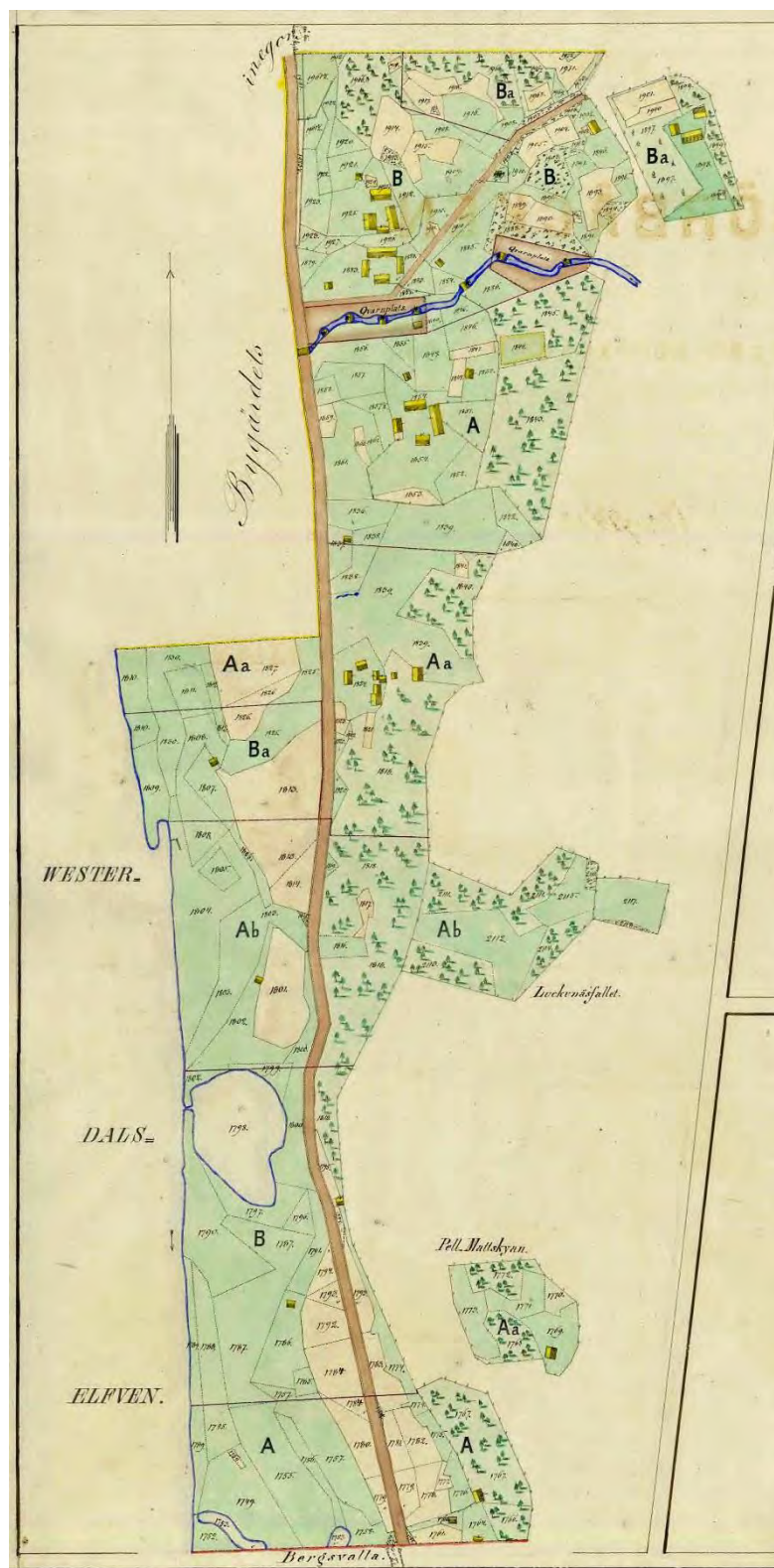
Vattendraget Sörbäcken, som gett namn åt byn och naturreservatet, har sina källor vid västra kanten av Vidmyren, ca fyra km från socknen. Sörbäcken heter i Lima "Sasbättsin", vilket betyder Sädesbäcken. "När bäcken svämmade över var det dags att så" sades det, därav kommer förmodligen namnet Sädesbäcken.

Bergsvallen är en annan bäck som löper genom naturreservatet och som gett byn Bergsvalla dess namn. Den är numera torrlagd, eller nästan torr, beroende på att den är dikad till Sörbäcken, som behövde vatten eftersom där fanns ett antal kvarnar, sågar, smedja, sliphus mm samt nere vid landsvägen en vattenlåda för "tankning" av hästar. En inventering av kvarnar och fäbodrar 1664 visar att det då fanns fem kvarnar längs Sörbäcken. Tittar man på Storskifteskartan från 1851 (se bild på nästa sida) så ser det ut att ha tillkommit två kvarnar.

Vid entrén till reservatet, på andra sidan själva bäcken, ligger en benstamp som är en av de få benstampar som finns bevarade i vårt land. Med hjälp av vattenkraft från bäcken, som överfördes via ett stort vattenhjul krossades, stampades, djurben till benmjöl. Detta användes främst som jordförbättringsmedel på åkrarna och som kraftfoder till djuren.

I Sörbäckens naturreservat finns det gott om gamla stigar. Förr, när det fanns djur i varje gård, användes markerna för bete och för att skaffa foder till djuren. Markerna var därför genomkorsade av stigar och körvägar. Varje gård hade sin led till skogs och många av dessa finns fortfarande kvar. Körvägarna användes för hemforsling av foder och för virkestransport.

På storskifteskartan, som visas på nästa sida, över byn Sörbäcken och dess gårdar kan man se var gränsen mellan inäga och utäga gick. De områden som är kartlagda är inäga i form av odling (ljus färg på kartan) och slåttermark (helgrönt), men även en del skog (grönt med trädsymboler). Inägan var instängslad från utmarken, den så kallade hemskogen, där djuren betade. På utägan fanns dock också mindre områden med instängslad inägomark. Dessa områden kallas på storskifteskartorna för kya och utgjordes av mindre odlingar och slogar med en lada i anslutning. En av dessa kyor, som benämns "Fähuskya" på storskifteskartan, finns fortfarande kvar i form av en äng och en lada. Ladan är från 1878. Följer man den uppmärksamma vandringsleden i reservatet så passerar man Fähuskya (se kartan på sid 13). Även bland annat Skärsmyren i östra delen av reservatet var instängslad och brukades för slätter.

Storskifteskarta från 1851 över byn Sörbäcken och dess gårdar.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Närheten till Lima samhälle, att området ligger lättillgängligt längs med riksväg och att det finns mycket stigar i området gör att förutsättningarna för friluftsliv är goda.

Sörbäcken ingår i Lima Östra Viltvårdsområde.

Källförteckning

Burgman, Gisela. 2011: Geologisk beskrivning av planerade naturreservat i Gagnef, Malung och Smedjebackens kommuner. Rapport inom ramen av praktikkurs, geovetenskapliga programmet vid Stockholms universitet.

Ezelius, Göran. 2008: Hållvägen, vägbeskrivning med utflykter i tid och rum.

Kirppu, Sebastian. 2011: Sörbäcken -skyddsvärd naturskog i Malungs kommun. Länsstyrelsen Dalarna, inventeringsrapport.

Lima hembygdsförening: Informationsskylt om Benstampen

Länsstyrelsen i Dalarnas län. 2016: Fjälltaggsvampar och violgubbar i Dalarnas län. Rapportnummer 2016:14.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län. 1988: Naturvårdsprogram för Kopparbergs län

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturmiljöer, framförallt den gamla grannaturskogen, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras. De ska heller inte lokaliseras på ett sådant sätt att de kan förmodas bli störande för ägarna till de fastigheter som ligger i anslutning till reservatet.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 3 skötselområden:

1. Äldre granskog
2. Slätteräng
3. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Äldre granskog

Beskrivning

Området domineras av gammal örtrik granskog i västsluttning (se stycket om biologi på sid 5). Framförallt i de östra delarna finns dock även inslag av myr, sumpskog och magrare områden med mer senvuxna granar och tallar som överståndare. I den centrala delen av området finns även ett ca 10 ha stort område yngre skog med tallar som planterades för ca 30 år sedan.

Den äldre granskogen är mycket artrik med framförallt en mycket omfattande lista på noterade marksvampar, varav flera är sällsynta.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling. Området med yngre skog kommer på sikt att utveckla naturskogskaraktär. Arealen på skötselområdet ska vara 94,4 ha.

Skötselåtgärder

Området lämnas i huvudsak för fri utveckling. Områdets karaktär har dock till stor del formats av det skogsbete som tidigare bedrivits i området och det vore sannolikt positivt för ett flertal arter om skogsbetet återupptogs. Det är i dagsläget inte aktuellt att återinföra skogsbete men om förutsättningarna ändras så kan det övervägas. Innan man kan avgöra lämpligheten i att återinföra skogsbete ska dock både hänsyn till boende, friluftsliv, kulturmiljö och icke betesgynnade naturvårdsintressen beaktas.

Användningen av de stigar som finns i området, och det slitage på marken som det medför, kan möjligen till viss del ersätta den störning som skogsbetet innebär och på så vis gynna t.ex. förekomsten av marksvampar.

Skötselområde 2: Slåtteräng**Beskrivning**

Vid den gamla odlingen, som på Storskifteskartan benämns Fåhuskylan, finns en liten äng (se karta på nästa sida) som fortfarande är öppen. I anslutning till denna står även en gammal lada från 1878. Avsikten är att ängen även fortsättningsvis ska hållas öppen, både för att gynna de örter som växer här, för att bevara den kulturlämning som ängen innebär och för att erbjuda en trevlig rastplats för besökare till reservatet.

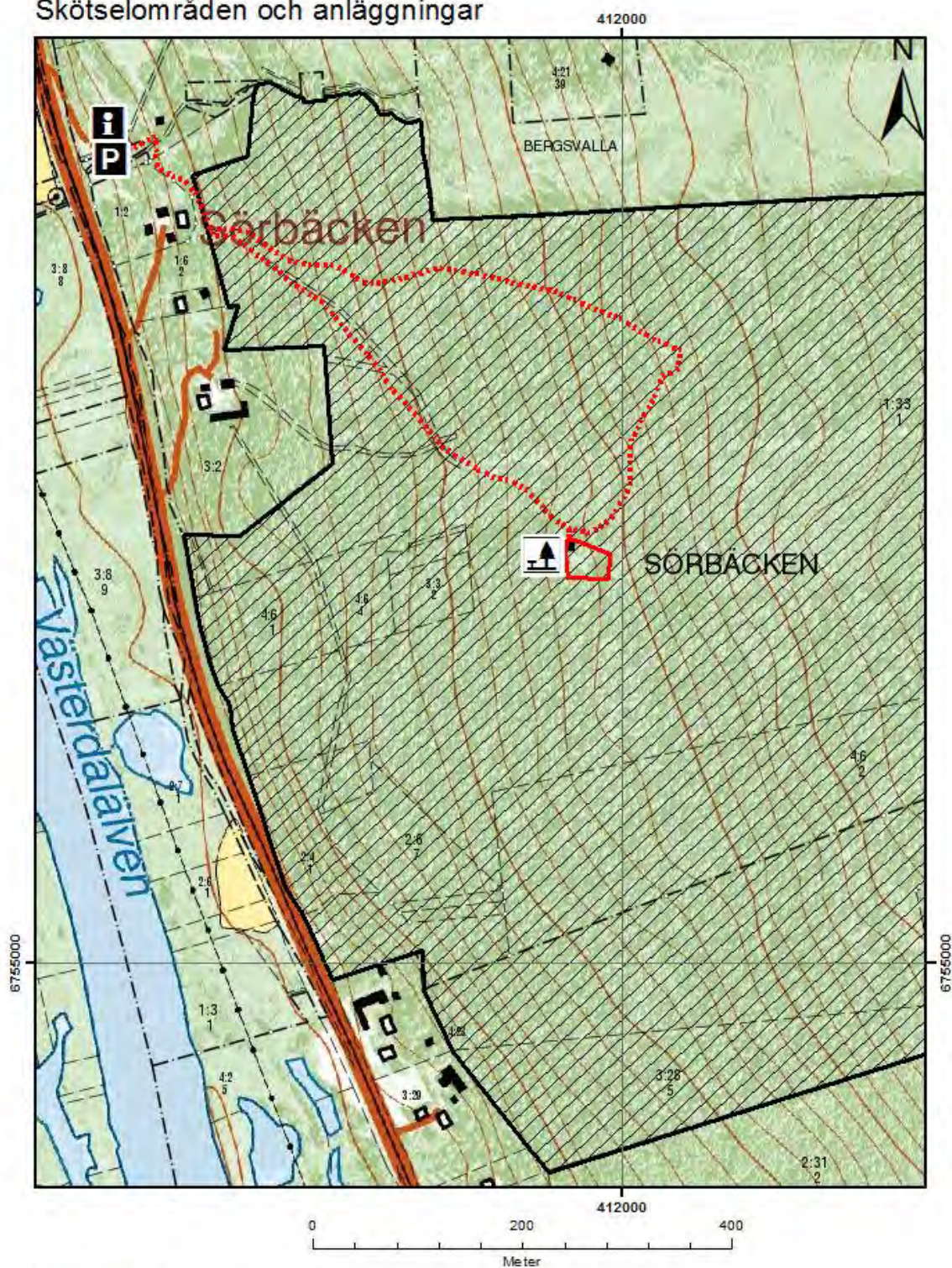
Bevarandemål

Ängen ska vara präglad av slåtter. Förekomsten av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärleväxtfloran ska domineras av hävdgynnade arter. Slåtterytan ska vara ca 0,1 ha.

Skötselåtgärder

Ängen ska skötas regelbundet genom slåtter och vid behov röjning av igenväxningsvegetation. Eventuellt kan även fällning av enstaka träd i anslutning till ängen bli aktuellt för att släppa in mer ljus för att på så vis ytterligare gynna de ängsväxter som finns här.

Naturreservatet Sörbäcken
Skötselområden och anläggningar

Teckenförklaring	
.....	Vandringsled
	Område med skötsel i form av slåtter, röjning och fällning av enskilda träd
	Gräns för naturreservatet

Ladan vid Fähuskylan. Foto: Anki Alfredén

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Området kan lätt nås från bilvägen i väst och i området finns ett stort antal gamla fäbodstigar. Länsstyrelsen planerar att iordningställa en entré i den norra delen vid den så kallade benstampen, men innan detta kan genomföras behövs avtal med berörda markägare. För att nå reservatet härifrån behöver man passera över bäcken och den bro som tidigare fanns här behöver därför återställas. Länsstyrelsen avser att underhålla en led inom reservatet som till största delen följer befintliga stigar, se karta på föregående sida.

Att stigarna i området används ses som positivt, både ur friluftslivs- och kulturbevarandeaspekt, och slitaget kan till och med vara gynnsamt för vissa arter, t.ex. marksvampar.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavla i anslutning till området och via Länsstyrelsens hemsida. Vandringsleden är i gott skick. Vid slätterängen finns en iordningställd rastplats som är i gott skick. Där finns tillgång till torr ved.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Gränsen för reservatet ska målas upp enligt standard. Informationsskylt ska sättas upp i anslutning till reservatet, i första hand vid den planerade entrén vid benstampen. Om detta inte är möjligt får man titta på en alternativ placering. Informationsskylten bör innehålla information om både natur- och kulturhistoriska värden. Stigen från P-platsen fram till reservatet bör märkas ut, liksom den led som planeras i reservatet. Bron över Sörbäcken behöver återställas innan leden kan användas och träd som fallit över stigarna behöver flyttas undan, men lämnas liggande i reservatet. En rastplats med bänkar och eldplats iordningställs i anslutning till slåtterängen.

Löpande skötsel

Underhåll av gränser, markeringar, informationsskylt, parkering, vandringsled och rastplats. Påfyllning av ved vid rastplatsen.

Underhåll av övriga stigar kan ske efter samråd med Länsstyrelsen, se föreskrift A2 i beslutet om Sörbäckens naturreservat.

Jakt och fiske

Jakten förvaltas av Lima Östra viltvårdsområde och Lima östra Älgskötselområde. Föreskrifterna inskränker inte vad som får jagas i naturreservatet. Jaktpass av naturmaterial får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas. Man får inte bedriva jakt med fälla och snara med undantag för nyttjande av minkfällor. Det är vidare förbjudet att utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser.

Fisket påverkas inte av reservatsföreskrifterna. Fiskevattnen förvaltas av Lima fiskevårdsområdesförening.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen

genomförs av Länsstyrelsen. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med funktionen för områdesskydd vid Länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Prio - ritet	Mål med åtgärden	När	Var	Frekvens
Uppmärkning av reservatsgräns	1	Synliggöra reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	1	Ökad tillgänglighet	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Iordningställande av P-plats	1	Ökad tillgänglighet	När färdiga avtal finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Återställande av bro över Sörbäcken	1	Ökad tillgänglighet	När färdiga avtal finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Folder och webbplats	2	Ökad tillgänglighet	Inom 1-5 år	Hemsidan	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Uppmärkning och underhåll av led	1	Ökad tillgänglighet	Inom 2 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Slåtter och eventuell röjning	2	Att bibehålla befintlig äng	Årligen om medel finns	Skötsel område 2	Återkommande
Iordningställande och underhåll av rastplats	3	Ökad tillgänglighet	Om medel finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov